

ISSN 2091 – 5616

# AGRO ILM

2-COH I801, 2022



# AGRO ILM

АГРАР-ИҚТИСОДИЙ,  
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ  
ЖУРНАЛ

«O‘ZBEKISTON QISHLOQ  
VA SUV XO‘JALIGI»  
журнали илмий иловаси

Бош муҳаррир:  
**Тоҳир  
ДОЛИЕВ**

МУАССИС:  
Ўзбекистон  
Республикаси Қишлоқ  
ва Сув хўжалиги  
вазирликлари

Журнал Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 2019 йил 10 январда 0291-рақам билан қайта рўйхатга олинган. Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2013 йил 30 декабрдаги №201/3-сонли қарори билан қишлоқ хўжалик фанлари, техника, ветеринария ҳамда 2015 йил 22 декабрдаги 219/5-сонли қарори билан иқтисодиёт фанлари бўйича илмий журналлар рўйхатига киритилган.

## ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ

А.Тўраев  
(Ҳайъат раиси)  
Ҳ.Атабаева  
Ш.Бобомуродов  
А.Даминов  
Д.Ёрматова  
Ш.Жабборов  
А.Ибрагимов  
П.Ибрагимов

У.Исмаилов  
Б.Исроилов  
А.Мадалиев  
А.Маърупов  
Р.Назаров  
Р.Низомов  
Т.Остонақулов  
М.Пардаев  
А.Равшанов  
Ф.Расулов

Й.Сайимназаров  
Ж.Сатторов  
М.Сатторов  
Ф.Тешаев  
М.Тошболтаев  
Е.Торениязов  
Д.Тунгушова  
А.Тўхтақўзиёв  
Т.Фармонов  
Б.Холиқов,

Д.Холмирзаев  
Н.Хушматов  
А.Ҳамзаев  
А.Ҳошимов  
С.Шамшетов  
А.Шокиров  
Ш.Шообидов  
А.Элмуродов  
И.Қўзиёв

«O‘ZBEKISTON QISHLOQ VA SUV XO‘JALIGI»  
ва «AGRO ILM» журналларида чоп этиладиган  
илмий мақолаларга қўйиладиган  
**ТАЛАБЛАР**

### 1. Мақолалар:

— илмий мазмунга эга бўлиши, тадқиқотларнинг долзарблиги ва мақсади аниқ кўрсатилиши;

— тушунарли ва раван баён этилиши;

— охирида эса аниқ илмий ва амалий тавсиялар тарзида хулосалар берилиши даркор.

2. Мақола ўзбек ёки рус тилида ёзилиши мумкин. Унинг ҳажми шакл ва жадваллар (қўпи билан 1,5 бет), адабиётлар рўйхати, инглиз тилидаги аннотация (3—4 қатор) билан бирга **5 бетдан**, илмий хабарлар эса **3 бетдан** ошмаслиги керак. Юбориладиган материаллар А-4 ўлчамдаги оқ қоғозда, **1,5 интервал ва 14 кеглда**, Times New Roman ҳарфида ёзилмоғи лозим.

3. Мақолани расмийлаштириш (формуларни ёзиш «Microsoft Equation 3.0» дастурида, жадвалларни тузиш, грекча, катта ва кичик ҳарфларни ажратиш, сўзларни қисқартириш ва бошқалар) илмий журналлар учун қабул

қилинган тартибларда бажарилади. Мақола мазмунига мос **УЎТ индекси биринчи саҳифанинг тепадаги чап бурчагига қўйилади**. Мақола охирида адабиётлар рўйхати, муаллифнинг исми, шарифи ва иш жойининг номи аниқ кўрсатилиши керак.

4. Нашр учун тайёр мақола албатта эксперт хулосаси бўлган ҳолда, **2 нусхада электрон варианты билан қабул қилинади**. Иккинчи нусха муаллифлар томонидан имзоланади. Муаллифларнинг уй ва иш манзиллари, исми ва шарифлари, **телефон рақамлари** тўлиқ кўрсатилиши шарт.

5. Талабларга жавоб бермайдиган мақолалар қабул қилинмайди. Зарур ҳолларда таҳририят мақолани тақриз учун юборишга ҳақли. Таҳририятга топширилган мақола ва материаллар муаллифларга қайтарилмайди.

ТАҲРИРИЯТ

**2022 йил,  
2-илова (80)-сон**

**Бир йилда олти  
марта чоп этилади.**

**Обуна  
индекси—859**

**Журнал 2007 йил  
августдан чиқа бошлаган.**

© «AGRO ILM» журнали.

**Манзилимиз:  
Тошкент 100004,  
Шайхонтоҳур тумани  
А.Навоий кўчаси, 44-уй.  
Тел/факс: 249-13-54.  
242-13-54.**

**Facebook: uzqxjournal  
Telegram: qxjournal\_uz;  
Сайт: www.qxjournal.uz  
E-mail: uzqx\_jurnal@mail.ru**

<b>З.ХАФИЗОВА.</b> Боғдорчиликка ихтисослашган фермер хўжаликларини ривожлантириш ва ер майдонларини ташкил этишни такомиллаштириш.....	61
<b>Б.САИПОВА.</b> Сув фонди ерлари ҳолатини таҳлил қилишда масофадан зондлашнинг аҳамияти.....	63
<b>С.ХУСАНОВ, Э.ХАЙДАРОВ, Н.ЖУРАЕВА.</b> Тупроқ агрофизик хоссалари ўзгаришига суғоришлар сонининг таъсири.....	64
<b>Д.ҚУТЛИМУРАТОВА.</b> Тупроқнинг сув ўтказувчанлигига алмашлаб экиш тизимига киритилган экинларнинг таъсири.....	66
<b>М.САТТОРОВА.</b> Суғориладиган қумли чўл тупроқларининг унумдорлиги.....	67
<b>Ш.ХАМИДОВА.</b> Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда фитомелиоратив тадбирларнинг самарадорлиги.....	68
<b>И.МУСАЕВ, А.ХАМРАЛИЕВ.</b> Геофазовий таҳлил орқали суғориладиган ерларда тупроқ шўрланишини баҳолаш, моделлаштириш ва хариталаш.....	70
<b>Ю.УСМАНОВ.</b> Фойдаланишга қайта киритилган деградацияга учраган суғориладиган ерлардан самарали фойдаланишни ташкил қилиш тадбирлари.....	71

#### МЕХАНИЗАЦИЯ

<b>О.РАХМАТОВ.</b> Мола-текислагичнинг дала юзасида майин тупроқ қатламини ҳосил қиладиган мосламанинг параметрларини асослаш.....	73
<b>Э.СОБИРОВ, А.ПАРДАЕВ, А.ЭШДАВЛАТОВ, И.КАРАБОЕВ.</b> Стабилизация разрядных процессов в электрических полях электрофилтров.....	75
<b>М.ТОШБОЛТАЕВ, Ж.АЧИЛОВ, Х.МИРЗАБДУЛЛАЕВ, Т.ХАМРАҚУЛОВ, Б.ЭГАМНАЗАРОВ.</b> Агрокластерлар учун рационал машина парки ва таъмирлаш-хизмат кўрсатиш базасини асослашнинг илмий-муҳандислик йўналишлари.....	77
<b>Х.МИРЗАБДУЛЛАЕВ.</b> Сабзавотчилик кластерларининг хусусий машина парки ва таъмирлаш-хизмат кўрсатиш базасини асослаш тамойиллари.....	78
<b>Ф.МАМАТОВ, А.КАРИМОВ.</b> Илдимевали экинларни йиғиб-териб олиш техник воситаларининг таҳлили.....	80
<b>Б.ТўЛАГАНОВ, А.БОЗОРБОЕВ.</b> Чўл яйлов ўсимликлари уруғини йиғиштирувчи машинанинг дастлабки синов натижалари.....	81
<b>Ж.АЧИЛОВ.</b> Кўчма устахонадан фойдаланиш даражасини оширишнинг эҳтимолий-статистик тамойилларини ишлаб чиқиш.....	83
<b>F.RAXMONOV.</b> Chigitni tozalash, linterlash jarayonlari.....	84
<b>Н.УМИРОВ, А.НАЖИМАТДИЙНОВ.</b> 1-, 4-синф трактор двигателининг совутиш тизими ишлашини баҳолаш.....	85
<b>П.УТЕНИЯЗОВ, А.ЭШДАВЛАТОВ, Н.ОМОНОВ, Р.ТОШМУРОДОВ.</b> Комбинациялашган агрегат ўғитни кўмадиган ишчи органларининг ўзаро жойлашиш параметрларини асослаш.....	87

<b>К.КАДИРОВ, А.КУШЕВ.</b> Электр энергияси истеъмолида вақт бўйича табақалаштирилган тарифлардан тўғри фойдаланиш самарадорлиги.....	89
<b>А.МАХАМАТХОНОВ, Н.ИСЛАМБЕКОВА.</b> Влияние давления, вакуума и температуры на воздухопроницаемость коконной оболочки.....	91

#### ИҚТИСОДИЁТ

<b>U.BERDIMURODOV, N.XOLIQOVA, P.BERDIMURATOV, B.XAKIMOV, N.RAZAKOV.</b> Agrar sohada mehnat resurslarining shakllanish xususiyatlari.....	93
<b>С.АБДУҚОДИРОВА.</b> Тошкент вилояти Қуйи Чирчиқ туманида пахтачилик агрокластерини ташкил этиш хусусиятлари.....	95
<b>В.АЛTMISHOV, O` .NUROV.</b> Texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish, sertifikatlash va metrologiya milliy tizimini takomillashtirish chora-tadbirlarini qishloq xo`jaligida qo`llash to`g`risida.....	97
<b>A.ABDURAXMONOV, J.UNGALOV.</b> Qishloq xo`jaligida meva-sabzavot mahsulotlarini yetishtirishda Global G.A.P standartining ahamiyati.....	97
<b>И.ҚЎЗИЕВ, И.АВАЗОВ.</b> Халқаро стандартлар асосида молиявий ҳисоботни трансформациялаш жараёнини такомиллаштириш.....	98
<b>Ж.РОЗИҚОВ.</b> Мева-сабзавотчилик кластерларини бошқариш механизмининг ҳозирги ҳолати.....	100
<b>С.МЫРЗАТАЕВ, Ж.АТАЕВ.</b> Қишлоқ хўжалигининг Қорақалпоғистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий тараққиётини таъминлашдаги роли.....	102
<b>С.ЭШМАТОВ.</b> Жаҳонда озиқ-овқатлар хавфсизлигини таъминлаш масалалари.....	104
<b>М.РАХМАТАЛИЕВ, Д.ТАЛИПОВА.</b> Чорвачилик соҳасини давлат томонидан ривожлантиришнинг молиявий-иқтисодий механизмларидаги ҳозирги ҳолат.....	106
<b>А.ЯДГАРОВ.</b> Чорвачилик тармоғини суғурталаш — озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим омилдир.....	107
<b>G` .SHERTAYLAQOV, S.MURADOVA.</b> Qishloq xo`jaligi ekinlarining namligini aniqlash usullari.....	109
<b>Ж.ҚУРБОНОВ, Ш.ЮСУПОВ, Ю.МАХМАДИЯРОВА.</b> Мева ва сабзавотларнинг электр ўтказувчанлигини аниқлаш.....	110
<b>Н.ЗУФАРОВА.</b> Олий таълимда стратегик ва оператив бренд капитални бошқариш.....	113
<b>A.SAYDULLAYEV, D.SOLIJONOVA, O.SHOMURODOV, M.NOMOZOVA, U.NURULLAYEV.</b> Oliy ta`limda talabalarning o`zlashtirish ko`rsatkichiga turli omillarning ta`sirini iqtisodiy baholash.....	115
<b>M.TURDIMURATOV.</b> Turmush darajasini oshirish va kambaq`allikni kamaytirish.....	117
<b>А.БАБАДЖАНОВ, С.БЕРДИЕВА.</b> Сув хўжалигида инновацион фаолият харажатлари учун бухгалтерия ҳисобини ривожлантириш: илм-фан.....	119

ўтмишдош экинлар (мош, кунжут, соя) дон учун экилиб кейин кузги буғдой экилганда (вар. 2-4), тупроқ сув ўтказувчанлиги 462,4-480,4 м<sup>3</sup>/га, ўтмишдош экинлардан сўнг 10 т/га миқдорида гўнг берилиб, кейин кузги буғдой экилганда (вар. 5-7) 500,0-511,5 м<sup>3</sup>/га, ўтмишдош экин мош дон учун экилиб кейин 20 т/га гўнг берилганда 536,5 м<sup>3</sup>/га ва ўтмишдош экин мош дон учун экилиб, кейин сидерат учун мош экилиб, кейин қўшимча 20 т/га миқдорида гўнг берилиб, (вар. 9), кейин кузги буғдой экилганда 541,0 м<sup>3</sup>/га ни ташкил этди. Тажрибанинг ўтмишдош экинлардан кейин 10 ва 20 т/га миқдорида гўнг берилган 5-9 вариантларида тупроқнинг сув ўтказувчанлиги 500,0-541,0 м<sup>3</sup>/га ни ташкил этиб, бу назорат вариантларига

нисбатан 68,7-110,7 м<sup>3</sup>/га кўп бўлишини таъминлади.

Шўрланган тупроқларнинг сув ўтказувчанлигини яхшилаш учун, экинларни алмашлаб экиш, тупроқда ўсимлик қолдиқларини кўпроқ қолдириш, органик ва сидерат ўғитларни қўллаш керак. Бизнинг тажрибада алмашлаб экиш тизими, 1:2, ғўза:ғалла:ғалла. Бунда ғўзадан кейинги йили баҳорда ўтмишдош экин сифатида дон учун мош + сидерат учун мош + 20 т/га гўнг берилиб, кейин икки йил давомида кузги буғдой экиш мақсадга мувофиқдир.

**Дилфуза ҚУТЛИМУРАТОВА,**

*Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институти таянч докторанти.*

#### АДАБИЁТЛАР

1. Исмаилов У.Е. Научные основы повышения плодородия почвы. – Нукус. -Билим. -2004 й. -186 б.
2. Намозов Ф.Б., Иминов А.А. Ғўза, кузги буғдой, такрорий ва оралик экинларни навбатлаб етиштиришнинг тупроқ унумдорлигига таъсири. // “Агро илм” журнали. -2016. -№4 (42). -Б. 21-22
3. Расулова Ф.Ф. Алмашлаб экиш тизимларида сабзавот ва такрорий экинларнинг тупроқ унумдорлиги, ғўза ҳамда ғалла ҳосилдорлигига таъсири. Қ-х. фанлари бўйича фалс. док. (PhD) дисс. автореферати. -Тошкент. -2019. -44 б.

## СУҒОРИЛАДИГАН ҚУМЛИ ЧЎЛ ТУПРОҚЛАРИНИНГ УНУМДОРЛИГИ

*This article provides information on the amount of humus and mobile nutrients in newly developed sandy desert soils used in agriculture.*

Республикамиз ер майдонининг деярли 70 фоизи чўл зонасида жойлашган бўлиб, Устюрт, Қизилқум, Маликчўл, Шеробод, Қарши чўллари ва бошқа ҳудудларни ўз ичига олади. Ҳозирги кунда республикамиз қишлоқ хўжалигида банд майдонларнинг энг катта улуши (ярмидан ортиғи) табиий яйловлар ҳисобланиб, уларнинг қарийб 83 фоизи курғоқчил минтақалар (чўл, адир) ҳиссасига тўғри келади. Республикада яйловлар майдони 20,8 млн. гектарни ташкил этиб, шундан 17,4 млн. гектари – чўл зонасига тўғри келади. [1, 2]

Чўл зонасининг зонал тупроқлари – сур-қўнғир тусли тупроқлар, тақир ва тақирли тупроқлар ва қумли чўл тупроқларидан иборат. Чўл зонасининг тупроқ қоплами ниҳоятда мураккаб ва ўзининг комплекслиги, рельефининг мураккаблиги, ҳароратнинг юқорилиги (эффektiv ҳарорат йиғиндиси 4000-5000 °С), шунингдек, гумус миқдорининг камлиги, юқори карбонатлиги, шўрланишнинг кенг тарқалганлиги, жойларда шўрхок ва гипслашганлиги билан ҳарактерланади [3, 4].

Қумли чўл тупроқлари республикамизнинг бошқа тупроқ типларига нисбатан кам ўрганилган. Шамол таъсирида қум барханларининг пайдо бўлиши, рельефининг нотекислиги ва аллювиал қумли ётқизиқлар асосан эол (шамол) ётқизиқлар билан биргалиқда тарқалганлиги сабабли уларни ўрганишга аҳамият берилмаган ва деҳқончиликда фойдаланиш борасида ҳозирги вақтга қадар аниқ тавсиялар берилмаган.

Ҳозирги вақтда қумли чўл тупроқларидан Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро, Хоразм ва бошқа вилоятларнинг айрим ҳудудларида суғориладиган деҳқончиликда фойдаланиб келинмоқда. Бухоро вилоятидаги Қорақўл, Олот, Жондор, Ромитан, Пешку, Қоровулбозор туманларининг қумли чўл янгидан ўзлаштирилган тупроқларида қишлоқ хўжалик экинлари (пахта, ғалла, беда ва бошқа маданий ўсимликлар) етиштирилмоқда. Қишлоқ хўжалигида фойдаланилаётган

ушбу тупроқларнинг эволюциясини, генезисини, хосса ва хусусиятларини, унумдорлигини ўрганиш долзарб ҳисобланади.

Бухоро вилояти қумли чўл тупроқлари генезиси, эволюцияси, механик таркиби, хосса ва хусусиятлари, унумдорлигини ўрганиш мақсадида 2017 йилдан буён илмий-тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Тадқиқотлар тупроқшуносликда умумқабул қилинган профил – генетик, морфологик, қиёсий – географик каби услублар асосида, тупроқ таҳлиллари «Методы агрохимических, агрофизических и микробиологических исследований в поливных хлопковых районах» (1963), «Агрохимические методы исследования почв» (1975) илмий қўлланмалар асосида бажарилди.

Бухоро вилояти Жондор тумани “Фаёз” фермер хўжалигининг 488 контуридан тупроқ чуқури (разрез) қовланди ва қатламлардан намуналар олинди, таркибидаги озик моддалар таҳлил қилинди (1-жадвал).

*1-жадвал.*

#### Жондор тумани “Фаёз” фермер хўжалигининг қумли чўл тупроқлари таркибидаги озик моддалар миқдори

Контур №	Кесма №	Қатлам, см	Гумус, %	100 g тупроқда /мг		
				P <sub>2</sub> O <sub>5</sub>	K <sub>2</sub> O	N-NO <sub>3</sub>
488	1	0-35	0,631	4,60	16,10	0,36
		35-52	0,564	3,30	4,13	0,46
		53-71	0,271	2,18	3,30	0,41
		71-125	0,150	1,30	4,10	0,24
		126-170	0,150	1,18	6,60	0,20

Олинган маълумотлар таҳлили шуни кўрсатадики, 0-35 см қатламда гумус миқдори 0,631 фоизни ташкил этган бўлса, қатлам чуқурлашган сари миқдори камайиб бориб, энг пастки қатлам 126-170 см да 0,150 фоизни ташкил этди. Ҳаракатчан фосфор миқдори бўйича олинган маълумотлар ҳам гумус сингари камайиб бориб, мос равишда 4,60 ва 1,18 мг ни ташкил

этди. Алмашувчан калий миқдори 0-35 см қатламда 16,10 мг ни ташкил этиб, 53-71 см қатламгача камайиб бориб (3,30 мг), қатлам чуқурлашган сари унинг миқдори ортиб борди. 126-170 см қатламда 6,60 мг ни ташкил этди. Нитрат шаклидаги азот миқдори 0-35 см қатламда 0,36 мг ни ташкил этиб, энг юқори миқдор 35-52 см.ли қатламда 0,46 мг эканлиги аниқланди.

Хулоса қилиб айтганда, қумли чўл тупроқларининг унумдорлиги жуда паст бўлиб, тупроқ унумдорлигини сақлаш ва

уни ошириш учун тупроқнинг механик таркиби, умумий ва физик-механик хоссалари, сув хоссалари, шўрланиш типи, даражаси, сувли сўримда катион ва анионлар миқдори, муҳит реакцияси (рН) каби таҳлилларни ўтказиш ва хосса-хусусиятларини яхшилаш йўллари ишлаб чиқиш лозим.

**Маҳфуза САТТОРОВА,**  
БухДУ ўқитувчиси.

#### АДАБИЁТЛАР

1. Абдурахмонов Н.Ю. Суғориладиган ва лалми тупроқлар унумдорлигини баҳолашнинг илмий асослари. Биология фанлари бўйича фан доктори (DSc) диссертацияси автореферати. – Тошкент. – 2019. – 69 б.
2. Артикова Х.Т., Юнусов Р., Истамова М. Суғориладиган қумли чўл тупроқлари тавсифи. Тупроқ унумдорлигини ошириш, сақлаш, муҳофазалаш ва қайта тиклашдаги муаммолар ва илмий ечимлар. Республика илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. - Бухоро, - 2018 й., -Б. 251-252.
3. Қўзиёв Р.Қ., Абдурахмонов Н.Ю. Суғориладиган тупроқларнинг эволюцияси ва унумдорлиги (Монография).- Тошкент, Наврўз, 2015 й. -212 б.
4. Xoliqulov Sh., Uzoqov P., Boboxo'jayev I. Tuproqshunoslik. Toshkent. "N.Doba" – 2013. – B. 389-424.

УЎТ: 631.69: 632

## ЕРЛАРНИНГ МЕЛИОРАТИВ ҲОЛАТИНИ ЯХШИЛАШДА ФИТОМЕЛИОРАТИВ ТАДБИРЛАРНИНГ САМАРАДОРЛИГИ

*В статье рассматривается влияние выращивания фитомелиорантов, как вторичной культуры на мелиорацию земель в условиях маловодья. Экспериментальные результаты получены путем сравнения сорго белого (*Sorghum Vulganell pers*) и мха (*Phaselus aureus Piper*) в качестве вторичных фитомелиорантных культур на распаханых и необрабатываемых полях. При изучении влияния посевов фитомелиорантов на количество хлор-ионов в почве в ходе опытов исходно в начале вегетации содержание хлор-ионов в насыпном слое почвы (0-30 см) составляло 0,015 %, в слое 0-100 см - 0,012 %, при загоном слое - 0,045 % и слое 0-100 см - 0,040 %, а фитомелиорантных культур - 0,033, 0,029, 0,036 и 0,032 % в культурных вариантах.*

*This article examines the impact of growing phytomeliiorant plants as a secondary crop on land reclamation in water-scarce conditions. Experimental results were obtained by comparing white sorghum (*Sorghum Vulganell pers*) and moss (*Phaselus aureus Piper*) as secondary phytomeliiorant crops with plowed and uncultivated fields. When the effect of phytomeliiorant crops on the amount of chloride ions in the soil was studied during the experiments, initially at the beginning of the growing season the content of chloride ions in the driving layer of the soil (0-30 cm) was 0.015%, in the 0-100 cm layer 0.012%. while the driving layer was 0.045% and the 0-100 cm layer was 0.040%, while the phytomeliiorant crops were 0.033%, 0.029%, and 0.036 and 0.032% in the cultivated variants.*

Глобал иқлим ўзгариши муаммоси инсоният кун тартибда долзарб бўлиб, бу сайёрамизда фақат ҳароратнинг ўртача йиллик кўтарилиши эмас, балки барча геотизимнинг ўзгариши, жаҳон океани сатҳи кўтарилишининг юзага келиши, муз ва доимий музликларнинг эриши, ёғингарчилик бир текисда ёғмаслигининг ортиши, дарёлар оқими режимининг ўзгариши ва иқлимнинг беқарорлиги билан боғлиқ бошқа ўзгаришлар ҳам демакдир. Глобал исиш туфайли тоғли ҳудудларда музликларнинг эриши, улар ҳажмининг камайиши, яқин 20 йилда дарёлар оқими, хусусан, Амударё ҳамда қисман Сирдарё ва Зарафшонга қуйиладиган сувларнинг 25-30% га қисқариши мумкин бўлиб, минтақага жиддий муаммолар туғдириши, қурғоқчил йилларда Амударёнинг қуйи қисмида сув минерализациясининг ўртача йиллик миқдори 1,5 мартага ортиши мумкин.

Олиб борилган тажрибаларда Бухоро вилоятининг шўрланган ва шўрланишга мойил тупроқлари шароитида ер-

ларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашда фитомелиоратив тадбирларнинг самарадорлигини аниқлаш бўйича ўтказилган тажриба даласи тупроғи ўтлоқи аллювиал, механик даражаси бўйича ўрта қумоқ, ўртача даражада шўрланган, ерости сизот сувларининг жойлашиш чуқурлиги 1,5-2,5 метрда жойлашган, минераллашганлик даражаси 3-5 г/л бўлган майдонларда кузги буғдой йиғиштириб олингандан сўнг, такрорий фитомелиорант экин сифатида оқ жўхори (*Sorghum Vulganell pers*) ҳамда мош (*Phaselus aureus Piper*) экинлари экилиб, шудгорлаб, экин экилмаган далага нисбатан солиштирилган ҳолда кузатувлар олиб борилди. Фитомелиорант экини сифатида оқ жўхорининг маҳаллий “Тошкент оқ донлиси” нави ҳамда мошининг «Наврўз» навлари экилиб, парвариш қилинди. Фитомелиорант экинларини суғориш ишлари суғоришолди тупроқ намлиги ЧДНС га нисбатан 70-70-65% да, 0-1-1 тизимда 2 марта суғорилди. Тажрибада вариантлар бўйича